



Elyorbek XOLMIRZAYEV,

Viloyat hokimligi yoshlar siyosati, ijtimoiy rivojlantirish va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha kotibiyati mudiri

E-mail: xolmirzayev@mail.ru

Toshkent davlat pedagogika universiteti professori, p.f.d B.S.Abdullaeva taqrizi asosida

OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING CREATIVE THINKING AMONG STUDENTS IN TEACHING "HISTORY"

Annotation

The main task of higher education is to equip its graduates with the necessary knowledge and skills, based on modern requirements. When looking for new approaches to historical education in higher education, a set of problems arises related not only to the renewal of the subject itself, but also its entire methodology. This speaks, first of all, of the need for students to develop creative thinking, to form new methods of cognitive activity that meet modern requirements.

Key words: Creative thinking, future historians, heuristic teaching methods, professional training, creativity, creative thinking, creative thinking, creative ability, creative motivation, creative environment.

ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ «ИСТОРИИ»

Аннотация

Основная задача высшего образования состоит в том, чтобы вооружить своих выпускников необходимыми знаниями и навыками, исходя из современных требований. При поиске новых подходов к историческому образованию в высшем образовании возникает совокупность проблем, связанных не только с обновлением самого предмета, но и всей его методологии. Это говорит, прежде всего, о необходимости развития у студентов творческого мышления, формирования новых методов познавательной деятельности, соответствующих современным требованиям. Об этом говорится в статье.

Ключевые слова: Творческое мышление, будущие историки, эвристические методы обучения, профессиональная подготовка, креативность, творческое мышление, творческие способности, творческая мотивация, творческая среда.

"TARIX" FANINI O'QITISHDA TALABALARDA IJODIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Аннотация

Oliy ta'limning bosh vazifasi o'z bitiruvchilarini aynan hozirgi zamon talablaridan kelib chiqqan holda zarur bilim va malakalar bilan qurollantirishdan iborat. Oliy ta'limda tarix ta'limiga nisbatan yangicha yondashuvlarni izlab topish asosida, nafaqat predmetning o'zini, balki uning butun metodologiyasini yangilash bilan bog'liq muammolar majmui kelib chiqadi. Bu esa, avvalo, talabalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirish, buning uchun hozirgi zamon talablariga mos keladigan bilish faoliyatining yangi usullarini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. Maqolada shu haqda so'z boradi.

Kalit so'zlar: Ijodiy tafakkur, bo'lajak tarixchilar, evristik o'qitish usullari, kasbiy tayyorgarlik, kreativlik, ijodiy tafakkur, ijodiy fikrlash, ijodiy qobiliyat, ijodiy motivatsiya, ijodiy muhit.

Kirish. Bugungi kunda "jamiyatning axborotlashuvi", hozirgi zamon kishisining "axborot madaniyati" haqidagi qarashlari ortib bormoqda. Aniqrog'i, axborot hajmining ko'pligi va turli-tumanligi ularni faqat darsliklardagi o'quv materiallari orqali bolalarga yetkazish yetarli bo'lmay qoldi. Shunday ekan, ushbu axborot oqimida talaba o'zini yo'qotib qo'ymasligi, shuningdek, mustaqil izlana olishi va kerakli bilimlarni u yoki bu sohada qo'llash uchun tegishli vositalar va metodlarga ega bo'lishi lozim.

Bu bilan bog'liq holda hozirgi zamon oliy ta'limida asosiy urg'u rivojlantiruvchi ta'lim funksiyasiga qaratiladi. Bu umumiy metodik yondashuvni boshqacha yo'naltirish talab qilinadi, ya'ni talabalarga o'zlashtirilishi mo'ljallangan axborot hajmini ko'paytirishdan ko'ra, axborotni mustaqil topish va undan foydalanish malakasini shakllantirish maqsadga muvofiqdir. Bu yondashuvni tarix faniga tatbiq qiladigan bo'lsak, darsda ish shunday tashkil qilinishi kerakki, toki talabalar o'qituvchi yordamida yangi tarixiy faktlarni aniqlash, yangi tarixiy voqealar va xodisalarni keltirib chiqarish, yangi tushunchalarni o'zlashtirish hamda umumlashmalar qilishda faol ishtirok etishi samaralidir. Rivojlantiruvchi ta'limning o'ziga xos belgilaridan biri bu talabalarning produktiv faoliyati bo'lib, talabalarning mazkur faoliyatini tashkil qilishda, odatda, o'qituvchi ular oldiga muammoli vazifa va topshiriqlar qo'yadi.

Tarix fanida juda ko'p sanalar, tarixiy voqealar, tarixiy makonlarni eslab, yodlab olish kerak, degan soxta fikr qaror topgan. Bu haqiqatan ham qiyin va bu fikr maktabda ushbu fanni o'qitishda noto'g'ri yondashuvdan kelib chiqqan. Natijada ko'pchilik talabalarda tarix faniga qiziqmaslik, uni yoqtirmaslik hislari yuzaga keladi. Aslida tarix fanini o'qitishda rivojlantiruvchi ta'lim g'oyasini amalga oshiruvchi to'g'ri metodik yondashuvga nisbatan kam hajmdagi axborotni yod olsa ham bo'ladi. Muhimi bu axborotdan yangi bilimlarga ega bo'lish uchun foydalana olishdir.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Shuni aytish kerakki, o'qituvchining talabalardan tarix fani bo'yicha ko'plab tarixiy sanalar, tarixiy voqealar va faktlarni yodlab olishlarini talab qilishga intilishi

an'anaviy usulga aylangan. Bu usul ko'p hollarda talabalarda fanga nisbatan turg'un norozilikni keltirib chiqaradi. Shuning uchun bo'lajak tarixchilarga tarix fanini o'qitishdan ko'zlanadigan asosiy maqsad (ayniqsa, dastlabki bosqichda) ularga to'g'ri, mantiqiy fikrlash natijasida egallagan bilimlarining naqadar yoqimli va quvonchli ekanini anglatish, tarix har qanday yoshdagi kishini kundalik hayotda o'rab turishini, juda kerakli fan ekanini tushuntirish, xullas, tarix o'qitishning birinchi bosqichidanoq bolalarni unga qiziqtirish, tarixga nisbatan salbiy munosabat paydo bo'lishiga yo'l qo'ymaslikdan iborat[141]

Ayrim tarix-pedagoglarning, masalan, Stenford universiteti professori D.Polyaning fikricha, tarix ta'lim olish uchun biror predmetni egallash, biror bir fan bo'yicha bilimlar yig'indisiga ega bo'lgandan ko'ra muhimroq. Zero, bilimlarni maxsus adabiyotlar, ma'lumotnomalar orqali hamma vaqt to'ldirib borish mumkin. Tarixdan predmetni egallash deganda professor D.Polya: "ijodiy tafakkur mustaqilligini, oqillikni, topqirlikni talab qiladigan xodisalarni yechish malakasi", - deb tushunadi [214].

Tarixiy tushuncha dastlab, kiritilgan daqiqadan e'tiboran talabada to'g'ri tasavvurlarni shakllantirish g'oyat muhim. Aynan shu dastlabki bosqichda keyinchalik tarixni o'qitish uchun tayanch bo'ladigan poydevor yaratiladi. Aynan mana shu bosqichda o'qituvchi tomonidan yo'l qo'yilgan metodik xatolar talabalarda aytib o'tilgan qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi hamda ularning tarix ta'limi sifatiga tuzatib bo'lmaydigan zarar keltiradi.

Bo'lajak tarixchilarga ta'lim berishda ularning hayotiy tajribasiga tayanish kerakligi hammaga ma'lum haqiqatdir. Tarix fanini o'qitishda tanlab olinadigan material mazmunining muhim jihati uning tarbiyaviy ahamiyati bilan bog'liq. Bu jihatdan to'g'ri tanlab olingan materialning tarbiyaviy ahamiyati, shubhasiz, katta bo'ladi. Tarixni o'qitishda o'quv materialining qiziqarliligi ham katta ahamiyatga ega.

O'quv materialini dars maqsadiga moslashtirish, ko'rgazmali qilish maqsadida multimedia vositalari tavsiya qilinishi mumkin. Ayrim o'qituvchilar ulardan foydalanib kelmoqda.

Oliy ta'limda o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashda ijodiy tafakkurni pedagogik jihatlari Yu.P. Azarov, O.V. Akimova, R.S. Gurevich, I.A. Zyazyun, N.V. Kichuk, N.V. Kuzmina, O. N. Kutsevol, L.M.Luzina, M.D. Nikandrov, N.G. Nichkalo, M.M. Potashnik, S.A. Sysoeva, M.I. Smetanskiy, G.S.Tarassenko, A.V. Temchenko va boshqa ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. O'qituvchi ijodiy tafakkuri deganda biz ta'lim jarayonida paydo bo'ladigan pedagogik vazifalarni o'qituvchining har xil echimlar uchun o'ziga xos, noyob, innovatsion g'oyalarni yaratish qobiliyatini belgilaydigan yaxlit sifatini tushunamiz[147] Bu o'qituvchining pedagogik muammoni o'z vaqtida ko'rish, uni hal qilishning ijodiy yo'llarini ishlab chiqishi va ma'lum shablon bo'yicha emas, balki o'ziga xos bo'lgan usulda harakat qilish bilan tavsiflanadi [147]. Bo'lajak o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning asosiy shartlaridan biri bu o'quv jarayonini talabalarning shaxsiy xususiyatlarini, mayllari va intilishlarini hisobga olgan holda uning shaxsiyatiga yo'naltirishdir. Ya'ni, talabalarga kasbiy pedagogik ta'limni, avvalo, shaxsning individual fazilatlariga yo'naltirilgan kreativ o'qitishning har xil yondashuvlaridan foydalanishni nazarda tutadi. Oliy o'quv yurtlarida bo'lajak o'qituvchining ijodiy salohiyatini shakllantirishga o'qitishning noan'anaviy shakllari va uslublarini, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, turli xil psixologik-pedagogik mashg'ulotlarni tashkil etish yordam beradi. Bunda kasbiy va pedagogik vazifalar, ilmiy konferentsiyalarda, tanlovlarda, oliy ta'lim muammolari bo'yicha munozaralarda va boshqa o'quv va ilmiy-uslubiy faoliyatda faol ishtirok etishi tashkil etiladi. Bunda, o'qituvchi shaxsining kasbiy o'zini o'zi rivojlantirish, o'zini o'zi tasdiqlashi va o'zini namoyon qilishi uchun sharoit yaratiladi[147]

Tadqiqot metodologiyasi. Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy fikrlashlarini shakllantirish jarayonida, muammoli ta'lim texnologiyalaridan o'quv, ilmiy va kasbiy pedagogik muammolarni shakllantirish va hal qilishni ta'minlashda foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shuning uchun zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida o'qitishning barcha tashkiliy shakllari va usullarini bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish: ma'ruzalar, amaliy va seminarlar, mustaqil va yakka tartibdagi ishlarga bo'ysundirish zarur.

Ma'lumki, muammoli ma'ruza talabalarning o'rganilayotgan masalalarga qiziqishini uyg'otadi, qo'shimcha ma'lumot izlashda faollik va mustaqillikni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi tomonidan taklif qilingan muammolarni hal qilish jarayonida ular tomonidan mustaqil qo'shimcha bilimlar olinadi. Muammoli ma'ruzalarga quyidagilar kiradi: ma'ruza-dialog, ma'ruza-munozara, ma'ruza-munozara va boshqalar. Bo'lajak tarixchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirish jarayoni maqsadga muvofiq ravishda o'zaro ta'sir qilishdan, o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi hamkorlikdan, o'quv jarayonini tashkil qilishning zarur shakllari va usullaridan foydalangan holda maxsus tashkil etish, talabalarning kasbiy ijodiy tafakkurini shakllantirishga hissa qo'shadigan usullarning ayrim guruhlarini ajratish mumkin [87], ular quyidagicha tasniflanadi:

1. Ta'lim faoliyatini tashkil etish usullari bo'yicha: didaktik vazifalarni belgilashni bosqichma-bosqich tashkil etish, ularni hal etish usullarini tanlash, diagnostika va olingan natijalarni baholash bilan tavsiflanadigan strukturaviy va mantiqiy usullar; o'quv-kognitiv harakatlarning muayyan algoritmlarini ishlab chiqish va mashg'ulotlar davomida odatdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan trening usullari (bular testlar va amaliy vazifalar bo'lishi mumkin, ularning tarkibiga ijodkorlik elementlarni qo'shish maqsadga muvofiq); ta'lim jarayoni sub'ektlarining o'zaro ta'siri bilan tavsiflanadigan o'yin usullari (ta'lim vazifalari o'yin tarkibiga kiritilgan bo'lsa) va boshqalar.

2. Shakllantiruvchi yo'nalish bo'yicha, o'z navbatida: a) ijodiy faoliyat tajribasini rivojlantirish usullari: murakkablashtiruvchi sharoitlardan foydalanish usullari, ya'ni: vaqtni cheklash usuli, to'satdan taqirlash usuli, yangi variantlar usuli, axborot etishmasligi usuli, inkor etish usuli; ijodiy vazifalarni guruhli echish usullari: Delphi usuli, "qora quti" usuli, kundalik usuli; jamoaviy ijodiy izlanishlarni rag'batlantirish usullari: aqliy hujum, sinektika va boshqa usullar.

b) o'zlarining kasbiy, ijodiy va o'quv-bilish faoliyati tajribasi orqali tajribani shakllantirishga hissa qo'shadigan va ijobiy munosabati yaratadigan hissiy ta'sir usullari: bunga hissiy munosabat, rag'batlantirish, tarbiyaviy va hissiy o'yin, muvaffaqiyat holatini yaratish, ijodiy vazifalarni erkin tanlash, muqobil echimlarni tanlash motivatsiyasi kabilir kiradi[147]

Albatta, ijodiy tafakkurni rivojlantirishga yordam beradigan usullarni tasniflashda boshqa ko'plab yondashuvlar ham mavjud. Ammo bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy tafakkur namoyon bo'lishiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan omillar ham mavjud. S.D. Smirnov [23] ning fikriga ko'ra, bunga quyidagilar kiradi:

vaqt chegarasi; yoki tashvish kuchayishi; o'rganish uchun kuchli yoki kuchsiz motivatsiya;

tezda yechim topishga intilish, bu odatda, uni bajarish vaqtini qisqartirish orqali topshiriqlar sifatini pasayishiga olib keladi; noto'g'ri hal qilish usulini qo'zg'atadigan vazifa shartlarini shakllantirish usuli;

oldingi muvaffaqiyatsizliklar va boshqalarning sabablari tufayli ularning qobiliyatlariga ishonch etishmasligi.

Taniqli ijodiy tafakkur tadqiqotchisi G. Ouch, ijodiy fikrlashga to'sqinlik qiluvchi omillarni "aqliy qulflar", ya'ni hayot va kasbiy vaziyatlarni hal qilishga ijodiy yondoshishga to'sqinlik qiladigan ongning kuchli munosabati deb ataydi. Uning fikriga ko'ra [6], bunga quyidagilar kiradi:

o'z-o'ziga ishonchsizlik;
boshqalardan ko'ra yomonroq ko'rinishdan qo'rqish;
barcha hayotiy va ta'limiy vaziyatlarni mantiq nuqtai nazaridan baholash odati;
har doim amaliy bo'lishga intilish;
umumiy qabul qilingan qoidalarga rioya qilish odati;
faqat bitta to'g'ri javobni belgilash;
noaniqlikdan qochishga moyillik;
umuman va boshqalarga xato qilish mumkin emas degan ong osti fikrlash.

Biz bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorgarligi bosqichida evristik o'qitish usullaridan keng foydalandik, bu talabalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishni faol ravishda rag'batlantiradi va ularning ijodiy fazilatlarini shakllantiradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilarni oliy ta'lim sharoitida kasbiy tayyorgarlikda qo'llash maqsadga muvofiq bo'lgan usullarning asosiylikni ta'hlil qilaylik. Masalan, "Aglutinatsiya" usuli, bu o'quvchilarning haqiqiy dunyoda mos kelmaydigan narsalarning fazilatlarini, xususiyatlarini yoki qismlarini, masalan, issiq qor, hajm bo'shlig'i, shirin tuz, qora yorug'lik va boshqalarni birlashtirish qobiliyatlarini rivojlantirishga mo'ljallangan. Ushbu metodikadan foydalanish kelajakdagi o'qituvchilarda fantaziya, xayolot, jasur g'oyalar va farazlarni ilgari surish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Fanni o'qitish metodikasi bo'yicha faol ma'ruzalar va amaliy (seminar) mashg'ulotlar paytida ushbu metodikadan foydalanish maqsadga muvofiq. Aglutinatsiya metodi — bu ijodiy tafakkurni rivojlantirish usuli bo'lib, turli xil g'oyalar, tushunchalar yoki obyektlarni yangi va innovatsion usullar bilan birlashtirishni o'z ichiga oladi. Bu metod orqali o'qituvchilar yangi dars usullarini ishlab chiqishlari va mavjud usullarni takomillashtirishlari mumkin.

Misol: Tarixiy voqealarni interaktiv xaritalar bilan birlashtirish

Vazifa: Bo'lajak tarix o'qituvchilariga "Ikkinchi Jahon Urushi davomida sodir bo'lgan asosiy janglar" mavzusini o'rgatish topshirig'i beriladi. Oddiy ma'ruza yoki kitobdan foydalanish o'rniga, o'qituvchi Aglutinatsiya metodidan foydalangan holda, tarixiy voqealar va interaktiv texnologiyalarni birlashtirishni taklif qiladi.

Aglutinatsiya yondashuvi:

1. Tarixiy voqealar: talabalar Ikkinchi Jahon Urushining asosiy janglarini, ularning sanalari, joylashuvi va natijalarini o'rganadilar.

2. Interaktiv xaritalar: talabalar janglar sodir bo'lgan joylarni aniqlash uchun interaktiv xaritalardan foydalanadilar. Xarita har bir jang joyini, urush davomidagi harakatlanish yo'nalishlarini va ularning ta'sirini ko'rsatadi.

3. Birlashtirish. O'qituvchi talabalar bilan birgalikda tarixiy voqealarni xaritada belgilash va ularga tegishli ma'lumotlarni joylashtirishni taklif qiladi. Talabalar har bir jang haqida ma'lumot qo'shadilar, so'ngra bu xaritani o'qituvchining qo'llab-quvvatlashi bilan interaktiv ma'ruza yoki darslikka aylantiradilar.

Natija. Ushbu yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda ikkita turli xil tushunchani (tarixiy voqealar va interaktiv texnologiyalarni) birlashtirish orqali ijodiy tafakkurni rivojlantiradi. Bu usul o'qituvchilarga darslarni jonli va esda qolarli qilish, o'quvchilarni jarayonga jalb qilish va ularda tarixga nisbatan qiziqish uyg'otish imkonini beradi. Aglutinatsiya metodi orqali bo'lajak o'qituvchilar yangi dars usullarini yaratish va mavjudlarini takomillashtirishni o'rganadilar.

Tadqiqotda qo'llanilgan usullar. Tadqiqot jarayonida muammoga doir siyosiy, falsafiy, sotsiologik, psixologik, pedagogik adabiyotlarni qiyosiy-tanqidiy o'rganish va tahlil etish; pedagogik kuzatish; sotsiologik-pedagogik (kuzatish, suhbat, anketa, so'rovnomaga); pedagogik eksperiment; monitoring; natijalarni matematik va statistik tahlil etish usullaridan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. Oliy ta'lim muassasalarida "Tarix" fanini o'qitishda talabalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari quyidagi omillar bilan bog'liq:

Muammoli o'qitish usuli. Talabalar oldiga muammoli vaziyatlarni qo'yish va ularni hal qilishga yo'naltirish ijodiy tafakkurni rivojlantirishda samarali usullardan biri hisoblanadi. Tarixiy hodisalarni tahlil qilish, ularning sabab va oqibatlarini baholash, alternativ variantlarni topish kabi jarayonlar talabalarni mustaqil fikrlashga undaydi.

Interaktiv va hamkorlikda o'qitish usullari. Guruhda ishlash, kollektiv tadqiqotlar o'tkazish va munozaralar tashkil etish talabalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishga yordam beradi. Interaktiv mashg'ulotlar jarayonida talabalar bir-birlaridan o'rganadilar va yangi g'oyalarni paydo qiladilar.

Ijodiy vazifalar va loyihalar. Talabalarga tarixiy mavzular bo'yicha ijodiy yozuvlar, insholar yoki loyihalar ishlab chiqish topshirig'i berish ularni yangi g'oyalarni va yondashuvlar o'ylab topishga majbur qiladi. Bu vazifalarni bajarishda talabalar tarixiy voqealarni tahlil qilishda o'z qarashlari va nuqtayi nazarlarini bayon qiladilar.

Erkin fikrlarni qo'llab-quvvatlash. Pedagog talabalarining fikrlarini erkin ifodalashini rag'batlantirishi va ularni turli nuqtayi nazarlarni ko'rib chiqishga undashi lozim. Bu ijodiy fikrlashga erishishda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqotlar va izlanishlar. Talabalarga mustaqil tadqiqotlar olib borish imkoniyatini berish ijodiy tafakkurni rivojlantirishning yana bir samarali yo'li hisoblanadi. Tadqiqot ishlari jarayonida talabalar yangi faktlarni topish, ularni tahlil qilish va o'z xulosalarini chiqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish. Multimedia vositalari, onlayn manbalar va virtual muzeylardan foydalanish orqali ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va interfaol qilish

mumkin. Bu talabalarni yangi bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishga ilhomlantiradi. Ushbu pedagogik imkoniyatlar tarix fanini o'qitishda ijodiy tafakkurni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi va ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.

Mashhur olim-pedagog A. Disterveg shunday yozgan edi: "Xar bir talaba mustaqil o'qimog'i, izlanmog'i, o'zini ko'rsatmog'i, o'zining uyg'onmagan qobiliyatlarni rivojlantirmog'i lozim". Haqiqatdan ham talaba mustaqil ravishda bilimni oshirib boraversa, unda o'qib o'rganishga bo'lgan qiziqish va intilish ortadi, hamda yoki bu darajadagi ijodkorligi ortadi. Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tabor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Buning sabablaridan biri shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda asosiy e'tibor o'quvchi va talabalar faqat tayyor bilimlarni egallashga qaratilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarni o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib tahlil qilishlariga, xatto xulosalarni ham o'zlari chiqarishlariga o'rgatadi [3].

O'qituvchi bu jarayonda shaxsning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Ta'lim jarayonida o'quvchi va talaba asosiy shaxsga aylanadi. Shuning uchun o'quvchi yoshlarda ijodiy tafakkurni shakllantirishda zamonaviy o'qitish usuli hisoblangan innovatsion texnologiyalarning va ularning tarkibiy qismi bo'lgan interfaol metodlarning ahamiyati benihoya kattadir. Bir necha yillik tajribalardan kuzatilishicha, interfaol usullar o'quvchi yoshlarning bilimli, erkin fikrlaydigan shaxs bo'lib voyaga yetishlarini ta'minlashning asosiy garovi bo'lib bormoqda.

Xulosa va takliflar. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, Bo'lajak tarixchilarda ijodiy tafakkurni rivojlantirish muayyan pedagogik jarayonda amalga oshirilib, aniq mazmun, maqsad, vosita, usul va metodlarga ega. Buning uchun birinchi navbatda, talabalarda rivojlanadigan ijodiy tafakkur ko'nikmasi va uning tarkibini xar tomonlama chuqur tushunish lozim. Talabalarda shakllangan ijodiy tafakkur darajalarini aniqlashda turli tuman diagnostik metodlaridan foydalaniladi [7].

ADABIYOTLAR

1. Давыдов В. Теория развивающего обучения // В. Давыдов. - М.: ИНТОР, 1996. - 544 с.
2. Психологические аспекты профессионально-технического образования и трудового воспитания школьников: Сборник научных трудов / Отв. ред. М.Г. Давлетшин. Ташкент: ТГПИ, 1986
3. Лернер И.Я. Поисковые задачи в обучении как средство развития творческих способностей // Научное творчество. - М.: Наука, 1969. — 415 с.
4. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. - М.: Педагогика, 1972. — 208 с.
5. Махмутов М. И. Проблемное обучение. — М.: Педагогика, 1975. — 210 с.
6. Safarova R G'. R.H. Jo'raev "Pedagogika Ensiklopediya" "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent-2015.
7. G'oziev E.G. Psixologiya. Yosh davrlar psixologiyasi. -T.: O'qituvchi, 1994. -223b.
8. Жарова Л.В. Учит самостоятельности : Кн. для учителя : [Пособие для студентов пед. ин-тов и учителей] / Л. В. Жарова. - М. : Просвещение, 1993. - 203,[2] с.; 20 см.; ISBN 5-09-003662-4 : Б. ц.